

מראי מקומות, שיעור מאת הג"ר צבי טייכמן שליט"א

ערובין מא: - בדין תחומים למי שנוחת במטוס בשבת

1. עירובין יז:, וז"ל, "אמרי דבי רבי ינאי לא שנו אלא עירובי חצירות אבל עירובי תחומין חייבין דתני רבי חייא לוקין על עירובי תחומין דבר תורה מתקיף לה רבי יונתן וכי לוקין על לאו שבאל מתקיף רב אחא בר יעקב אלא מעתה דכתיב אל תפנו אל האובות ואל הידעונים ה"נ דלא לקי רבי יונתן הכי קשיא ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד וכל לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין אין לוקין עליו אמר רב אשי מי כתיב אל יוציא אל יצא כתיב."

2. תוס' שם ד"ה לאו שניתן, וז"ל,

"לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד. פ"ה כמו אל יוציא הוא ונפקא לן הוצאה מרשות לרשות מינה ומשני אל יצא כתיב ואין כאן לשון הוצאת משוי וקשה לפי מה צריך כלל להזכיר דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד כיון דמקשה מכח דבעי למימר דאתי קרא להוצאה ולא לתחומין ועוד מה מקשה ר' יונתן והא ר' עקיבא ס"ל תחומין דאורייתא ונפקא ליה במי שהוציאוהו (לקמן דף נא.) מאל יצא ואם בא ר' יונתן לומר דמסתבר כמ"ד דרבנן על זה לא היה חולק רב אשי דהא בכל דוכתא פשיטא ליה להש"ס דעירובי תחומין דרבנן כדאמר בפרק בכל מערבין (שם דף לז:) דא"ל רבא לרב נחמן מאן האי תנא דאפילו בדרבנן לית ליה ברירה ובפרק מי שהוציאוהו (שם דף מו.) א"ל רבא לאבבי מכדי עירובי תחומין דרבנן מה לי יחיד במקום רבים כו' ועוד דמשמע בכל דוכתא דהוצאה כתיב ביה בשבת דבפרי' כיצד צולין (פסחים דף פה:) אמרי' המוציא בשר פסח מחבורה לחבורה אינו חייב עד שנייח הוצאה כתיב ביה כשבת ולא מצינו לשון הוצאה בשבת אלא מהאי קרא דאל יצא איש ובפרק קמא דהוריות (דף ד.) יש ספרים דגרסי בהדיא והא הוצאה כתיב אל

יצא איש ממקומו ונראה לפרש דבין ר' יונתן ובין רב אשי נפקא להו הוצאה מאל יצא כדמשמע בכל מקום והכי משמע פשטי דקרא שאל יצא בשבת עם כליו ללקוט את המן כדרך שעושין בחול וסבר ר' יונתן אפי' למ"ד תחומין דאורייתא לא לקי דכיון דמהאי קרא נמי נפקא לן איסור הוצאה דהוי מיתת ב"ד ורב אשי משני מי כתיב אל יוציא דהוי עיקר קרא בהוצאה דאז ודאי לא היו לוקין עליו אע"ג דלתחומין נמי אתי אל יצא כתיב וכיון דעיקרו בלשון יציאה לוקין עליו אע"ג דאתי נמי לאיסור הוצאה ואע"ג דהוצאה נפקא לן בריש הזורק (שבת דף צו:) מויכלא העם מהביא איצטריך תרי קראי חד להוצאת עני וחד להוצאת בעל הבית ומשום דהוצאה מלאכה גרועה היא איצטריך תרי קראי כדפרישית בשבת (דף ב. ד"ה פשט) והא דמשמע הכא דאי הוה עיקר קרא בהוצאה כמו בתחומין לא הוה לקי לכולי עלמא אע"ג דבתחומין ליכא מיתה ובמרובה (ב"ק דף עד:) גבי עדים שהוכחשו בנפש ולבסוף הוזמו משמע דלוקין למאן דאמר אין נהרגים משום דלא חשיב לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין ושם מפורש:"

3. רא"ש שם סימן כ"ד, וז"ל,

"אמרי דבי רבי ינאי לא שנו אלא עירובי חצירות אבל עירובי תחומין חייבין דתניא רבי חייא אומר לוקין על עירובי תחומין דבר תורה. קשיא ליה לרבי יוחנן וכי לוקין על לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד. אמר ליה רב אשי מי כתיב אל יוציא אל יצא כתיב כלומר יציאה ברגלים בלבד ולית בהו מיתת ב"ד אלא באזהרה בלבד ולפיכך לוקין עליו. וקשיא לן היכי אמר הכא לוקין על עירובי תחומין דבר תורה ואנן קים לן דליתא לדר"ע דאמר תחומין דאורייתא ואשכחן בגמרא דבני מערבא דגרסינן הגיעוך סוף תחומי שבת שאינו מחוורין דבר תורה. ר' אבא בעא תינח אלפים אמה אינו מחוור.

ארבעת אלפים מחוור היא. ר' שמעון בר רב הונא משום ר' אחא אומר אין לך מחוור מכולן אלא י"ב מיל כמחנה ישראל. נמצא עכשיו תחומי שבת מהן דאורייתא ומהן דרבנן מאלפים אמה ועד י"ב מיל לוקה עליהן לרבנן מדרבנן ולרבי עקיבא מדאורייתא (סוטה כז ב) דכתיב מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב וכתוב ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה ואי אפשר לומר אלף שכבר נאמר אלפים ואי אפשר לומר אלף אמה שכבר נאמר אלף הא כיצד אלא אלף אמה מגרש ואלפים תחום שבת ורבנן סברי אלף אמה מגרש ואלפים אמה שדות וכרמים. ומי"ב מיל ולמעלה

לוקה עליהם דאורייתא לדברי הכל כדכתיב אל יצא איש ממקומו והיינו י"ב מיל כנגד מחנה ישראל. אבל מאלפים אמה ולמטה מותר לדברי הכל. ועדיין הקושיא במקומה עומדת שאין לנו עירובי תחומין אלא עד סוף אלפים אמה בלבד ואם הניח עירובו חוץ לאלפים אין עירובו עירוב ואסור לו לצאת חוץ לאלפים אמה אפילו אמה אחת ואם איסור זה מדרבנן הוא לא ילקה עליו דבר תורה אלא לר"ע. ומצי למימר דה"ק אבל עירובי תחומין חייבין דתני ר' חייא לוקין על

עירובי תחומין דבר תורה והיינו י"ב מיל שלוקין אף לדברי חכמים. וכיון דאיכא שום תחום שבת דאורייתא חייבין במכת מרדות אפילו תחום דאלפים דליתיה אלא מדרבנן. ומיהו גמרא דידן סבר לרבנן ליכא שום תחום שבת דאורייתא ואפילו י"ב מיל מדקאמרי פרק כלל גדול (דף סט א) דידע לה בתחומין ואלביא דר"ע משמע דלרבנן ליכא איסור דאורייתא בתחומין. ולקמן פרק מי שהוציאוהו (דף מו א) קאמרינן אמר ליה רבא לאביי מכדי עירובי תחומין דרבנן.

4. משנה עירובין מא:, וז"ל, "מי שהוציאוהו נכרים או רוח רעה אין לו אלא ד' אמות החזירוהו כאילו לא יצא הוליכוהו לעיר אחרת נתנוהו בדיר או בסהר ר"ג ור' אלעזר בן עזריה אומרים מהלך את כולה רבי יהושע ור"ע אומרים אין לו אלא ד' אמות: מעשה שבאו מפלנדרסין והפליגה ספינתם בים ר"ג ורבי אלעזר בן עזריה הלכו את כולה ר' יהושע ור"ע לא זזו מד"א שרצו להחמיר על עצמן פעם אחת לא נכנסו לנמל עד שחשיכה אמרו לו לרבן גמליאל מה אנו לירד אמר להם מותרים אתם שכבר הייתי מסתכל והיינו בתוך התחום עד שלא חשיכה."

5. גמ' עירובין מג., וז"ל, "בעי רב חנניא יש תחומין למעלה מעשרה או אין תחומין למעלה מעשרה עמוד גבוה עשרה ורחב ארבעה לא תיבעי לך דארעא סמיכתא היא כי תיבעי לך בעמוד גבוה עשרה ואינו רחב ארבעה אי נמי דקאזיל בקפיצה לישנא אחרינא בספינה מאי כו'."

6. טור סימן ת"ד, וז"ל, "יש תחומין למעלה מ"י כגון מי שהולך בכח שם בקפיצת הדרך או עמוד שהוא בסוף התחום ומקצתו חוץ לתחום וגבוה י' אפ"י אינו רוחב ד' דחשוב כאויר אסור לעלות עליו בתוך התחום ולירד מצד השני שחוץ לתחום."

ובית יוסף שם, וז"ל,

"יש תחומין למעלה מעשרה וכו'. בריש פרק מי שהוציאוהו עלה מ"ג (ע"א) בעי רב חנניה יש תחומין למעלה מ"י או אין תחומין למעלה מ"י עמוד גבוה י' ורחב ד' לא תיבעי לך דארעא סמיכתא הוא כי תיבעי לך בעמוד גבוה י' ואינו רחב ארבעה אי נמי דאזיל בקפיצה ולא איפשיטא וכתב הרא"ש (סי' ג) דלחומרא נקטינן וכן כתבו הגהות בפרק ל' (מהל' שבת אות מ) בשם הר"מ (פסקי עירובין סי' פז) ויש לתמוה עליהם דהא ספק בשל דבריהם הוא בתוך י"ב מיל ולהרא"ש אפילו חוץ לי"ב מיל וכמ"ש בסימן שצ"ז (קנה. ד"ה ומ"ש ואינו אלא) וגם רבינו ירוחם בחי"ח (ני"ב צו ע"ד) תמה על הרא"ש וכתב דנראה שדעת הר"י (שבת ז:) לקולא וכן דעת הרמב"ן (חי' עירובין מג.) והרשב"א (חי' שם ע"ב ד"ה האי תנא) וכן כתבו בהגהות אשיר"י (סי' ג) בשם אור זרוע (חי"ב סי' קמז) ואפשר שטעמא של המחמירים מדאמרינן בגמרא האי תנא ספוקי מספקא ליה אי יש תחומין ולחומרא. והריטב"א (שם ד"ה אמרינן) כתב שמדברי רש"י (ד"ה בחד בשבא) נמי משמע דאזלינן בה לחומרא מהאי טעמא והוא זכרונו לברכה פירש

דאפשר דלגבי נזיר אמרינן הכי משום דספיקא דאורייתא הוא אבל בתחומין ספיקא דרבנן הוא ולקולא וכן הגיה עליו רבינו הגדול (רמב"ן שם ע"א ד"ה ובתוספות) וכן כתב הר"י ועל כן התיר רבינו ליכנס בספינה של גוים בשבת וכן לירד ממנה בהגיעו ליבשה שהרי לא קנו שביתה בים למעלה מעשרה וכן פסקו בתוספות עכ"ל: וכתב עוד רבינו ירוחם שם בשם הרשב"א (שם) דאסור להפליג בספינה בשבת דבעיא אם יש תחומין למעלה מעשרה ואין לנו להוציאו מחזקת ביתו מן הספק אבל לצאת מן הים בשבת מותר דהא מספקא לן אם קונה שביתה למעלה [מ"י] ואזלינן לקולא ודוקא כשהיא למעלה מעשרה כל השבת אבל כל שהיא בתוך עשרה בשבת קנה שביתה וכל שיצא יותר מאלפים אמה חוץ למקום שביתתו אפילו יצא למעלה מעשרה כשיגיע לעשרה אין לו אלא ארבע אמות. וספינות המהלכות בנהר והן גוששות אסור לילך בהם בשבת יותר מאלפים אמה ואפילו כולה גוים ואפילו נכנס ארבעה ימים קודם השבת. והרמב"ם בפרק כ"ז (ה"ג) כתב שהוא ספק אם יש תחומין למעלה מעשרה וכתב שם

הרב המגיד ולא ביאר רבינו ספק זה אם הוא לקולא או לחומרא ובתשובה ביאר שכל מה שיהיה מן התחומין מן התורה ספיקו להחמיר ומה שהוא מדבריהם ספיקו להקל ושם כתב שאין תחומין דבר תורה בימים ובנהרות ולא בכרמלית וכל התחומין בהם מדברי סופרים ולדעת האחרונים שאין תחומין מן התורה כל למעלה מעשרה ספק של דבריהם הוא ולקולא מכלל דבריהם למדנו שכל שהלך בים למעלה מעשרה לכשיגיע לנמל יורד ואינו נמנע ויש לו אלפים מן המקום שפגע בו למטה מעשרה וזה דעת הרמב"ן (שם) והרשב"א (עבה"ק ש"ד סי' ח) זכרונם לברכה ומכלל זה שההליכה בנהרות ויש ספק אם הם למעלה מעשרה אם לאו מותרות לפי שהוא ספק בשל דבריהם וכן התיר רבינו בתשובה ומכל מקום כתב הרשב"א שמי שהוא בין השמשות ביבשה לכתחלה אסור לצאת אפילו למעלה מעשרה לפי שיש לו חזקת ביתו עכ"ל. ותשובה זו של הרמב"ם תמצאנה בספר הכל בו (סו"ס לד לו ע"ד). ובתשובה אחרת ביאר הרמב"ם שהטעם שאין בימים ובנהרות איסור תחומין דאורייתא לפי שהם כרמלית והטלטול בהם אינו אסור אלא מדרבנן ולא יתכן שיהיה המעביר על פני המים אסור מדרבנן והמהלך לוקה מן התורה וכל שכן שלא יעלה על הדעת שיהיה בהליכת המים איסור תחומין דאורייתא ממחנה ישראל שהוא רשות הרבים והלא ידוע שאיסור הטלטול שיש בו חיוב סקילה אמרו בו שבת (צח.) המעביר ארבע אמות ברשות הרבים מקורה פטור לפי שאינו דומה לדגלי המדבר כן בלי ספק המהלך י"ב מיל על פני המים המועטים פטור לפי שאינו דומה למחנה ישראל. ולפי דברי הרמב"ם ביבשה תוך י"ב מיל כיון דלא מיתסר אלא מדרבנן נקטינן בעיין לקולא דאין תחומין למעלה מעשרה וחוף ליי"ב מיל כיון דמיתסר מדאורייתא למעלה מעשרה הוא ספיקא דאורייתא ולחומרא וכן כתב בהדיא בתשובה. כתב הריטב"א (שם ע"א ד"ה בעי רב חנינא) יש תחומין למעלה מעשרה פירוש ונפקא מינה שאם לא קנה שביתה בין השמשות אלא למעלה מעשרה דאי אמרת אין תחומין למעלה מעשרה יכול לילך בקפיצה או בספינה כמו שירצה וכשיעמוד בשום מקום לקנות שביתה יש לו אלפים אמה לכל רוח והוא הדין שאפילו קנה שביתה בין השמשות או לאחר כן למטה מעשרה אם בא לצאת מתחומו שהוא בתוכו וללכת בקפיצה כמו שירצה הרשות בידו ומיהו כל שחזר ונח למטה מעשרה לא יזוז ממקומו שכבר הרחיק ממקום שביתתו אלפים אמה כשיעור תחומו עד כאן ומ"ש שם לא קנה שביתה בין השמשות אלא למעלה מעשרה ואי אמרת אין תחומין למעלה מעשרה והלך בקפיצה או בספינה כשיעמוד יש לו אלפים אמה לכל רוח כן

משמע מדאמרין בגמרא תא שמע פעם אחת לא נכנסו לנמל עד שחשכה וכו' אי אמרת בשלמא יש תחומין שפיר אלא אי אמרת אין תחומין כי לא היינו בתוך התחום מאי הוי הרי בהדיא שבבין השמשות היו בתוך הספינה שהיא למעלה מעשרה ואי אמרין אין תחומין למעלה מעשרה כשהגיעו לנמל בשבת היו מותרים לירד בנמל וטעמא משום דבמקום שמגיעין בו ראשון שהוא למטה מעשרה קנו שביתה בו. וכתב עוד שהרשב"א (חי' שם ע"ב ד"ה האי תנא) חולק בקצת מזה ופסק דהיכא דשבת ביבשה ורצה להפליג בים ולצאת דרך אניה למעלה מעשרה אסור לצאת מתחום ביתו דהא אית ליה חזקה דתחום ביתו וכל שיש שם חזקה לא אזלינן בתחומין להקל כדמוכח לעיל גבי ספק עירוב כשר הא כל שלא קנה שביתה ביבשה מותר הוא בספינה דבכי הא ספק עירוב לקולא הילכך מי שבא בספינה בשבת ולא יצא משם ליבשה מבין השמשות ועד עכשו הרי הוא מותר לצאת ליבשה ודינו כבני העיר אם הנמל תוך תחום העיר ואם לאו יש לו ביבשה אלפים אמה וכן אם בא ליכנס בספינה למחר והלך שם מבין השמשות ולא יצא משם רשאי להפליג למחר לכתחלה אבל אם קנה שביתה ביבשה אינו יכול להפליג בספינה בשבת דכיון שיש לו חזקה דביתו ספק תחומין לחומרא: כתב מהרי"ק בשורש מ"ה שאם נכנס בספינה ג' ימים קודם השבת מותר להלך בה חוץ לתחום בשבת ואפילו אין במים עשרה טפחים לדברי הכל וכבר כתבתי בסימן (רמ"ה) [רמ"ח] (ז). סעיף א' ד"ה ומ"ש רבינו י"מ) שהרמב"ם בתשובה (מהדו' פריימן סי' קה) חולק על זה. והרא"ש כתב בתשובה (כלל כב סי' יב) שאסור לצאת מן הים לנמל אם בא בשבת מחוץ לתחום ולטעמיה אזיל (פ"ד סי' ג) דס"ל דבעינן דיש תחומין למעלה מעשרה נקטינן לחומרא אבל הרמב"ם והרמב"ן והרשב"א דנקטי לה לקולא כבר נתבאר שמתירין לירד והוא שהלכה הספינה למעלה מעשרה ומתניתין דפעם אחת לא נכנסו לנמל עד שחשכה אמרו לרבן גמליאל מה אנו לירד וכו' במהלכת למטה מי' והכי מוקי לה בגמרא והכי נקטינן הלכה למעשה כדברי המקילים אם לא במקום שנהגו להחמיר: ואפילו לדברי הפוסקים בבעיא דתחומין למעלה מעשרה לחומרא יש דרכים להקל שכתוב בהגהות אשיר"י פרק בכל מערבין (סי' ז) דמי שבא בספינה מחוץ לתחום ביום טוב שחל להיות בערב שבת דמותר לו בשבת לצאת ממנו ולהכנס לעיר ולהלך את כולה כארבע אמות וכן כתב בשבלי הלקט (סו"ס קיא) משום דשבת ויום טוב שתי קדושות והכנה ליכא דהא לא מיקריא הכנה. וגם במרדכי פרק מי שהוציאווהו (סי' תקא) כתב וזה לשונו רבינו יואל התיר ספינה הבאה מחוץ לתחום בשבת לעיר שהוקפה לדירה שכל העיר לה כארבע

אמות וכן פירש רש"י הבא לעיר שיש לה מחיצות כדיר וסתר ורבינו אפרים אסר עכ"ל ומשמע דס"ל דיש תחומין למעלה מעשרה דאם לא כן למה להו להגהות לכתוב דין זה בבא ביום טוב שחל להיות בערב שבת לענין לצאת בשבת אפילו בא בשבת לענין לצאת בו ביום היה להו לכתוב וכן המרדכי לא כתב

שהתיר רבינו יואל להכנס אלא לעיר שהוקפה לדירה וכגון שהספינה נכנסת לתוך העיר משום דכולה כארבע אמות אבל היכא דלא באה הספינה לעיר משמע דאסור לירד משום דיש תחומין למעלה מעשרה ואפילו הכי בהני גווני שרי."

7. שלחן ערוך או"ח סימן ת"ד סעיף א', וז"ל,

"המהלך חוץ לתחום למעלה מעשרה טפחים, כגון שקפץ על גבי עמודים שגבוהים עשרה ואין בכל אחד מהם ארבעה טפחים על ד' טפחים, הרי זה ספק אם יש תחומין למעלה מעשרה או לאו; ומה שיהיה בדרבנן, יהיה ספיקו להקל, והואיל ואין בימים ובנהרות איסור תחומין דאורייתא לד"ה, לפי שאינם דומין לדגלי מדבר. הגה: מיהו אם היה הולך בדרך זה או על ידי קפיצת שם מתוך י"ב מיל חוץ לי"ב מיל, אזלינן לחומרא למאן דאמר תחומין י"ב מיל הוי דאורייתא. (ד"ע ותשובת רמב"ם), מי שבא בספינה בשבת והגיע לנמל, אם משנכנס השבת עד שהגיע לנמל לעולם היתה למעלה מ"י מקרקע הים

או הנהר, יורד ואינו נמנע ויש לו אלפים אמה ממקום שפגע בו למטה מ"י. הגה: ואם הוא ספק אם הוא למעלה מעשרה או לא, אזלינן לקולא (המגיד פכ"ז). ואם כבר יצא אלפים ממקום שפגע למטה מעשרה, דאין לו רק ד' אמות, מכל מקום אם צריך לצאת מן הספינה מכח גשמים שיורדים עליו או שחמה זורחת עליו או שצריך לנקביו וצריך מכח זה ליכנס בעיר, הוה ליה כל העיר כארבע אמותיו, וכיון דעל על. (א"י ומרדכי והגהות אשרי פ' מי שהוציא אוהו). וע"ל סי' ת"ו וע"ל סי' רס"ו מי שרוכב בדרך וחשכה לו בע"ש כיצד יעשה."

וביאור הגר"א שם, וז"ל, "למ"ד כו' רי"ף ספ"ק דעירובין בשם הירושלמי, וכ"כ תוס' בחגיגה יז: בד"ה דכתיב כו' בשם י"מ, אבל כתב דהש"ס שלנו פליג על הירושלמי מדקאמר בפ"ו דשבת ופכ"ד דידע לה בתחומין ואליבא דר"ע, ולי"ק ג"כ אליבא דרבנן ובכה"ג, וכן הקשה הרא"ש בספ"ק דעירובין וכן הריטב"א וש"פ, והביאו עוד ראיות ממ"ש בכמה מקומות תחומין דרבנן עירובין דרבנן, ועי' תוס' שם, ואינה כלום, דודאי ד' אלפים אמות דרבנן, אבל ראייה גדולה יש ממ"ש מה: ואמאי ליקני כו', ואב"א הוי כו', ושם כמה מילין."

8. רמב"ם הלכות שבת פרק כ"ז הלכה א', וז"ל, "היוצא חוץ לתחום המדינה בשבת לוקה שנאמר אל יצא איש ממקומו ביום השביעי מקום זה הוא תחום העיר ולא נתנה תורה שיעור לתחום זה אבל חכמים העתיקו שתחום זה הוא חוץ לשנים עשר מיל כנגד מחנה ישראל וכך אמר להם משה רבינו לא תצאו חוץ למחנה ומדברי סופרים שלא יצא אדם חוץ לעיר אלא עד אלפים אמה אבל חוץ לאלפים אמה אסור שאלפים אמה הוא מגרש העיר."

9. ביאור הלכה סימן ת"ד, ד"ה והואיל, וז"ל,

"וכתב בחידושי הגרעק"א בשם הרב המגיד וה"ה דאין בכרמלית ומסיים דלפ"ז לדין דלית לנו ר"ה אין לנו עכשיו כלל תחומין דאורייתא עכ"ל וכ"כ הגר"י. אכן באמת קשה לומר כן ואדרבה מסתימת המחבר שלא זכר כלל כרמלית רק ומים ונהרות משמע דדוקא ימים ונהרות שאינן מקום הילוך כלל וכן מדכתב הרמ"א בהג"ה מיהו אם היה הולך וכו' למ"ד תחומין דאורייתא משמע דגם לדין איכא תחומין דאורייתא והלא לדעת איזה אחרונים הרמ"א הוא מן העומדים בשיטה זו דבימינו ליכא רה"ר עיין בס"י רמ"ו ועי"כ דאין מחלק בזה ובאמת

עיקר סברא זו אף שנובעת מדברי הרמב"ם בת' מ"מ קשה להולמה שהרי בש"ס איכא מ"ד דס"ל אלפים נמי ד"ת ויליף לה ממגרשי העיר אלף למגרש ואלף לתחום והתם בודאי לא הוי אלא כרמלית דאלף השני שהיה שדה לבהמתו בודאי אינו רה"ר ואפ"ה לר"ע לוקין עליה ביצא לחוץ מן השיעור הזה ואם כן כמו כן לדין דדוקא י"ב מיל מהיית בודאי אפילו אם היו י"ב מיל כרמלית אעפ"כ איכא איסור דאל יצא וכן מוכח מרמב"ן בסוגין ד' מ"ג דלא ס"ל כסברת הרמב"ם ואע"פ שבעיקר הדין כוון ג"כ לדברי הרמב"ם בתשובה וז"ל שם ואין אני

קורא בזה אל יצא איש ממקומו כיון שלא הלך ג' פרסאות ברגליו שהרי הילוך הספינה אינו קרוי הילוך כלל ותמה על עצמך הוא יושב ברה"י שלו שהספינה רה"י היא וכו' ואתה חושש לו משום מהלך ג' פרסאות איהו מינח ניחח וספינה הוא דקא מסגיא וכו' עי"ש הרי דלא קאתי עלה רק משום שאינו מהלך הא אילו הלך ברגליו במים י"ב מיל

הוא דאורייתא למ"ד י"ב מיל דאורייתא וכש"כ בכרמלית ביבשה וא"כ אף שננקוט להקל במים בכל גווני אפילו בהולך ברגליו ומשום דאינו דומה לדגלי מדבר כלל אבל עכ"פ ביבשה אף בכרמלית יש לנו להחמיר ואף שאינו דומה לגמרי לדגלי מדבר כן נראה לענ"ד:

ושם, ד"ה ממקום שפגע וכו', וז"ל,

"לכאורה מדסתם משמע דאפילו רק דרך הלוכה פגעה במקום שהוא למטה מעשרה גם כן קנה שביתה באותו מקום וקשה דהא משמע בגמרא דף מ"ה דהיכא דמינד נידי לא קנה שביתה אפילו בלמטה מעשרה והכי נמי דכוותיה ואפשר לחלק דהולך בספינה שאני דספינה מינח ניחח ומיא דקא מסגי תותה וכמו שמצינו סברא זו בב"מ דף ט' ע"ב אמנם אח"כ מצאתי בחידושי רשב"א שהקשה כעין זה על הא דמספקין בגמרא לענין ספינה בהולכת למעלה מעשרה אי יש תחומין אי לא ומייתין ראייה לזה מספינה

דרי"ג ע"ש כתב ע"ז וז"ל וקשה לי דהא ספינה מינד ניידא ואמרינן לקמן דמיא בעבים לא קנו שביתה משום דנידי וכו' וי"ל דספינה דרי"ג כל בין השמשות מינח ניחח אח"כ מצאתי כדבריו ג"כ בחידושי הרמב"ן שאפילו בפחות מעשרה בספינה מהלכת אין בה משום יוצא מחוץ לתחום משום דמינד נידי ע"ש אמנם מכל הפוסקים דסתמו בזה וכן מלשון הש"ס דקאמר במהלכת ברקק משמע דאפילו דרך הלוכה קנה שביתה וצ"ע למעשה:"

10. ביאור הלכה סימן שס"ב ד"ה או לשמור, וז"ל, "עיינן מ"ב והנה לפ"ז לכאורה בנין שעושיין להכניס שם תבואה או שארי סחורות [שקורין מאגאזיין] אם הוא יתר מבית סאתים דינו כקרפף כיון שאין עשוי רק לשמור ולא לדור בו והוא דומה לרחבה שאחורי הבתים שפירש הריטב"א בפרק בתרא בשם רש"י שעשוי להכניס שם עצים לאוצר ואפ"ה אמרינן בדף כ"ד דבעינן ברחבה שיהיה הבית פתוח לשם וגם שיהיה הפתח קודם ההיקף אבל בלא"ה לא אך יש לדון בזה דאולי כיון שהוא מקורה הוא עדיף מרחבה אמנם ברש"י דף כ"ב ד"ה וכל דירה איתא בהדיא דבאינו עשוי לדירה אפילו מקורה לא מהני אכן עיקר דיוקא דרש"י מהא דאמרו כל דירה שתשמישו לאויר וכו' והמעיינן ברמב"ם ריש פט"ז שכתב כגון גנות ופרדסים והמקיף מקום וכו' משמע דאינו מפרש כפירש"י ולדידה שפיר י"ל דבמקורה אין עליו שם קרפף בכל גווני. וגם די"ל דבנין חשוב כמו מאגאזיין שאני אפילו לפירש"י דאין שייך בו שם קרפף כלל. אח"כ מצאתי בפמ"ג ריש סימן שני"ח שמסתפק לענין מקורה וע"ש בא"א ובמשב"ז. ועכ"פ נראה פשוט דאם בבנין הנ"ל משתמש שם גם יתר צרכי ביתו הוא בכלל דירת אדם בכל גווני."

11. חזון איש סימן פ"ט סעיף י"ז, וז"ל, "במ"ב סי' שס"ב ס"א בבה"ל ד"ה או לשמור, נסתפק במאגאזין יתר מב"ס אי חשיב כרמלית, ונראה דהוי כרמלית דמה שהוא מקורה אינו מוציאתו מתורת כרמלית וכמש"כ לעיל ס"ק ה' ומש"כ במ"ב שם דבנין חשוב כמו מאגאזין שאני כו' דאין שייך בו שם קרפף כלל, ל"י פרושו ואנו אין לנו אלא מה שאמרו חכמים דמחיצות העשויות לנחת ל"ש מחיצה אפ"י הן מחיצות של כסף וזהב, ולא מצינו היקף לדירה אלא המוקף ללינה בקביעות, או היקף שמקום לינה פתוח לתוכו דע"י הבית גם החצר מקרי דירה ע"י שאר תשמישי האדם, אבל כל שאינו ללינה ולא מקום לינה פתוח לתוכו, לא חשיב מוקף לדירה, והלכך גם מש"כ המ"ב שם דאם בבנין הנ"ל משתמש שם גם יתר צרכי ביתו הוא בכלל דירת אדם, אינו מובן איזה תשמיש קאמר, ונראה פשוט דלא מהני שום תשמיש אלא לינה בקביעות [ואם הוא לן שם בימה"ח ולא ביה"ג בימה"ח ודאי חשיב דירה ואפשר דאף בימה"ג חשיב דירה, ואם הוא סמוך לבית חשיב דירה כיון דבית פתוח לתוכו אף דחצר מפסקת בין הבית לבית האוצר מ"מ מקרי בית פתוח לתוכו כדאמר כ"ד ב' ברחבה דפוס נהרא דע"י שימוש בני מתא חשיב בית פתוח

לתוכו וכן בבוסתנא דהוי סמיך לאפדנא פירשו בתוי דהיתה מחיצה מפסקת בין אפדנא לבוסתנא, ומיהו דוקא במפסקת חצר וקרפף דנעשין ג"כ דירה ע"י פתח הבית, אבל במפסקת גינה ביניהם או רה"ר או כרמלית שאין מחיצותיו כדין לא מקרי תו בית פתוח לתוכו, ונראה דה"ה במפסקת רשות שאינה שלו ביניהם אף שיש לו דרך בשל וברו מ"מ לא מקרי בית פתוח לתוכו, וצ"ע.

12. פרי מגדים אשל אברהם סימן שס"ו סק"י, וז"ל, "בבית דירה, ע"י מגן אברהם, בית הכנסת לא חשיב בית דירה רק כחצר השותפין, ומותר לטלטל בבית הכנסת לחצר אחר בלי עירוב כבסיי שע"ב, כל חצירות רשות אחת, ואפילו בנאה יחיד והקדישה לרבים מותר מחצר כו', כה"ג ביה"כ יותר מב"ס חוץ לחומת העיר כרמלית, והבן."

13. שלחן ערוך סימן ת"ה סעיף ו', וז"ל, "נתנוהו עובדי כוכבים חוץ לתחום בדיר או בסהר ומערה, או בעיר אחרת מוקפת חומה לדירה, או שנאנס בשאר אונס, או ששגג ויצא חוץ לתחום ונכנס לאחד מאלו ונזכר והוא בתוכו, מהלך את כולו; אבל אם יצא חוץ לתחומו לדעת, אע"פ שהוא בתוך א' מאלו אין לו אלא ד' אמות."

14. שלחן ערוך סימן שצ"ו סעיף ב', וז"ל, "בכל מקום שקדש עליו היום, אם הוא מוקף לדירה אפילו אין בו עתה דיורין, חשוב כולו כד' אמות. ואם אינו מוקף לדירה, עד סאתים חשוב כולו כד' אמות. ואפילו שבת בתל גבוה, ובקמה קצורה ושבלים מקיפות אותה, חשיבי כד' אמות עד סאתים."

ומשנה ברורה שם ס"ק ב', וז"ל, "אפילו יצא וכו'. שהרי משה אמר זה לאותן שיצאו חוץ לתחום שבו איש תחתיו [טור]:"

15. רמב"ן עירובין מא: ד"ה ומצאתי, וז"ל, "ומצאתי נוסחאות שכתוב בהם לא היו זזין ממקומם, ויש לפרש שלא היו חכמים רוצים להחמיר עליהם כל כך ולעגן אותם שלא יהיו זזין מדי אמות שלהם כדי שלא תהא מכשילן לעתיד לבא כדקתני וסעודות גדולות היו עושין להם בשביל שיהיו רגילין לבוא, ועוד שהיו ב"ד בודקין אותם שם ואי אפשר שהיו עומדין במקומן ובודקין כל אחד ואחד בד' אמות שלו לפיכך נתנו להם כל אותה חצר, והיינו דאמרינן התם בית יעזק היתה נקראת לישנא דחשיבותא כדכתיב ויעזקהו ויסקלהו או דילמא בית יזק היתה נקראת לישנא דגריעותא כדכתיב לאסור מלכיהם בזיקים כלומר שהיתה חצר קטנה ודחוקה כנגד הצבור כדי שלא יהיו זזין ממקומם ואע"פ שהיא גדולה שתהא מחזקת את כולם, ואמרינן ת"ש וסעודות גדולות היו עושין להן בשביל שיהיו רגילין לבוא כלומר אין מצערין אותם לדחוק עליהם החצר כדי שלא יהא מכשילן לעתיד לבוא, ודחינן דילמא הא והא עבדינן להו עושין להם סעודות גדולות לפייסן בדבר המותר אבל בהליכת החצר שיש בו נדנוד עבירה היו עושין אותן שתהא דחוק להם כדי שיהו דוחקין זה את זה ויעמוד כל אחד במקומו ולא יצא מדי אמות שלהם כרגילותן, ואע"פ שלא אסרו עליהם הליכת כל החצר מפני שאי אפשר עילה מצאו להעמידן במקומן כל שאפשר."